

Кога маглата ја донесе (Excerpt in Macedonian)

Translated by Ivanka Apostolova Baskar

Contact of the translator: ivankaapostolova@gmail.com

3.

Само што пристигна до гребенот, кој благо се издигнуваше во дворот на осаменото домаќинство, се стемни. Можеше да го препознае само темниот напукнат сламен кров; до него беше навалена стопанската зграда. Бидејќи постојано го заслепуваше извесна светлина, согледа дека светлината е дел од внатрешноста на дворот. Во некаков отворен простор или работилница под стреата висеше газие. Делуваше како домаќините и покрај темницата, како да сеуште не се прибрани. Лесно е да се нагаѓа, дали се упатиле по животните или пак нешто друго ги задржуваше. Кога стапи под светлината и застапа малку несигурен под светилката, виде дека нема никој. Разгледуваше, наслушнуваше и чекаше. Просторот во кој што гореше светилката, најверојатно беше ковачница. Во длабочината светкаше грлото на каминот, на полиците кај наковалната беа расфрални и насекаде беа испообесени црни алатки. Му текна, очигледно ова е работилницата на ковачот за која што му зборуваа – и токму тоа сакаше да го испита. Ама како за белја никако некој да дојде, никој да се појави, ниту сенка на сидовите не се појавува. Ги истресе обувките за да ја извади калта од нив. Сеуште имаше кал, се обиде да ја избрише во тревата. На крај се обесхрабри, и таков каллив и раскопчан стапна на прагот пред единствената врата. Чукна еднаш, потоа уште неколкупати посилно. Пак никој не одговори, скоро нестрпливо ја фати големата квака. Вратата беше заклучена. Замижа и се навали со грбот на сидот.

Сето ова беше некако лудо, ама навистина! – ниту сакаше ниту можеше веќе да се прашува.

На шипката под сламената настрешница, висеа стари потковици. Беа со различна големина – од оние колку машка дланка, до преостанатите кои беа огромни – некои од нив беа целосно излитени. Кај проводникот за струја, токму на него беше навалена оградата. Нејзините долги запци беа излитени и расклатени како некои злокобни врвови на стрели. Од влезот до ковачницата во дворот беше извлечена жица. На неа мртво висеше тежок ланец за кучиња. Песот, веројатно се откажал од него, бидејќи на крајот на ланецот немаше коланче, за среќа го немаше ни песот во близина. Но што ли значи сето ова, дека домаќинството е напуштено!? Како и да е, нему му беше судено да чека. Не се ни осмелуваше, баш сега по темницава да се упати назад по патот, во непознато. Ниту пак можеше да знае на чив имот се наоѓа. Меѓу другото: толку многу копнееше по топло засолниште, исто толку стравуваше во оваа нема и глува внатрешност. Тоа беше чуден страв, се` дотогаш за него непознат страв, кој постепено го совладуваше уште кога беше долу на рамницата. Страв, кој произлегува од чувството дека некој сепак го гледа, дека некој се насладува од неговата збунетост и го мами се подлабоко во оваа притаеност и тотален крш. Истовреме чувствува и streпење, дека токму сега нема да може да се спротистави и дека оваа грозоморија целосно ќе го совлада, целосно ќе го поремети. Тогаш – дали ќе може воопшто да се соземе, да се врати таму каде што го сокри ковчетот, и дали некогаш ќе стигне до Мокуш? Токму тоа си го посакуваше највеќе од се`. Си посакуваше повеќе од било што друго. Бидејќи токму во овие тегобни моменти пополека му стануваше јасно дека не може повеќе сам, пред се` не без милоста божја. Пред неколку

дена му поверува на отец Јонифациј дека Мокуш може да биде неговото покајание, сега се повеќе имаше доверба во реченото дека Мокуш навистина е неговата судбина. Затоа треба само да издржи и да се обиде повторно. Требаше да се обиде повторно. Затоа без сомнеж, ништо друго не му ни преостана освен повторно да погледне соочувајќи се со ова туѓо и непријатно окружување околу него. Додека се обидувааше да препознае нови моќи во себе, повторно ја дигна главата, му се причини дека таму на едно место, дека нешто се помести ...

Да!

Се исправи и се загледа.

Тоа нешто, сеуште беше таму. И одеше ваму таму по дворот.

И се јави.

Мммуууу! Зави.

Абе ајде – му олесна на Јон Урски – крава!?

И навистина тоа беше крава. До неа светлина, која од ковачницата се распрснуваше низ целиот двор, и еден сув, згрбавен старец. Јажето си го завиткало околу дланката, така што последниот дел од дебелото јаже, го обвиткало околу вратот на животното. Целиот беше некако налутен, како со кравата таму длабоко во темнината, како навистина да се испокарале. Но животното беше сосема поинаку, кравата беше мрзелива и послушна. Под ударите на стопанот ниту трепна, ниту се забрза. Одвреме навреме само главата ќе ја свртеше настрана, како да ја совладува со последните сили. Нејзините очи изгледаа како да се уште поголеми. Јон Урски помисли дека тоа се најтажните очи, кои досега ги видел. Иако тагата не беше единствениот поим, со кој можеше да ја опише. Му се чинеше дека на кравата малку и недостасува за да се разплаче ... Старецот во меѓувреме стана понемилосрден, ја удри со тупаница, за да ја потисне до сидот, за да ја заврзе на столбот пред ковачницата.

Јон Урски се закашпа и зачекори кон стреата спроти него.

Стариот, го примети, ама не ја сврте главата. *Се чудев зошто нема никој наоколу*, се обиде да му објасни ставен така во небрано.

Мажот и натаму не го ни погледна. Си ја ослободи раката од јажето со кое досега влечеше и тегнеше. Се слушна како му пуцкаат пршлените. *Ќе ти покажам јас на тебе!* И се закани на кравата. *Ќе го добиеш ти своето!* Заканувајќи и се дека повторно ќе ја удри. При тоа чистејќи си ги обувките од калта, а потоа се упати кон работилницата.

Јон Урски и натаму стоеше таму, до сидот, и не знаеше што да прави. Далу туѓинецов толку многу се насладуваше на својот бес, така што се` друго му беше небитно? Или пак беше тотално заслепен од својата состојба што беше глув и слеп за се` околу себе? Како и да е – што друго би можело да биде – затоа се обиде повторно да му се обрати. *Ја следев светлината!* довикна. *Тоа беше единствен знак покрај се друго во околинава!* Ги крена рамениците и ги рашири дланките. *Инаку сигурно ќе се изгубев.*

Кравата значи не е ваша? Старецот се помести и конечно го погледна.

Моја? Се запрепасти, гледајќи со своите ситни и чудно сиви очи.

Така ми се чинеше! рече. *А зошто не би била моја?* и пак се наведна и почна да чисти околу каминот. Очигледно сакаше да запали оган...

Да не помисливате дека животното би можело да биде мое, нагласи Јон Урски. *Зарем не е ваша?* додаде стрепејќи.

Ама ајде! Тој му одговори. *Цело утро мукаше тука наоколу*, налутен го запали трупчето. *Ене таму лежеше, мислеше дека не ја гледам! Кога го зедев камшикот, почна да бега, крава една! Па пак мукаше и врескаше таму долу! По сето тоа како човек да не сфати дека е ничија?*

Јон Урски потврди молчејќи, иако не му беше баш јасно. Старецот очигледно му зборува за нешто што би требало да биде само по себе разбирливо. Затоа не се ни трудеше

да се троши на нови зборови. Ги стави сите трупци во каминот и со тесарската секира изделка иверки. При тоа цело време брбореше сам за себе во брадата, од време на време со пцовки ја спомнуваше кравата. Јон Урски, кој чекореше околу него како некое кутре, повторно му застуде. Чекаше човекот конечно да го запали огнот. Но лошкото почна да ги расчистува потковиците и воопшто не го приметуваше звукот на неговите скоцкани заби од студ. Изгледаше како воопшто да не му се брза оган да запали. Сите негови гестови се повеќе делуваа на некаков намерен сценски ритуал, како однапред се ` да осмислил и подготвил. Таквата педантност обично е својствена за сите добри мајстори, на дојденецот тоа веднаш му стана јасно, иако не му беше јасно на што се подготвува човекот. Му се чинеше дека се спрема да го заколе старото животно. Затоа по долгото одолговлекување тоа и го праша.

Мажот најпрвин го исправи својот надуен грб, и му намигна гледајќи го право во очи. Неговите старечки и очигледни брчки на неговото строго лице, исцртаа чудење и потсмев во исто време. *Виe навистина како да сте довеслале од некаде! Се насмеаа неговите тесни и триени усни. Јас пак цело време се прашувам да не сте дошле да ми помогнете.*

Кога ви велам дека само свратив, рече на брзина. Сакав да ве прашав за правец на патот, потоа ме фати ноќта... се обиде да го избегне одговорот на претходното прашање. Дури и сега би заминал, ако ми објасните како од тука да стигнам до Мокуш!

До Мокуш? праша.

Да, му потврди.

Баш право за Мокуш? беше очигледно зачуден.

Да, повторно кимна со главата. Цел ден го барам патот.

Сега старецот се помести настрана и долго време не рече ништо.

Потоа повторно се врати и му се насмевна в лице. Кога толку многу брзате надолу, замавна некаде со раката како да дава знак. *Ако тоа е вистината, рече со поинаков глас. Потоа почекајте, прво да ја средам – покажа кон кравата – па ако мене ме прашате ќе може и да ја јавнете! Бидејќи и таа натаму ќе забегаше! А каде инаку би тргнала крвава една?*

[...]

7.

Градоначалникот Јон Урски со кашиката зацрпи до дното на чинијата – но големиот сад беше скоро празен. Се затекна, па во истиот миг ја остави лажицата и ја помести чинијата. Писарот Лаиншчек го собра купчето изглодани коски и се насмевна. Како зборуваа, така и јадеа. И сега уште ова – се чинеше – како да не им беше доволно. А безволната жена на домаќинот за среќа не сакаше повеќе да ги служи.

И, потоа што ќе правиме? Воздивна градоначалникот.

Да, потоа! Се исправи писарот. Потоа пристигна писмо. Во него глас од Магда, вели очекува дете.

А-!? подждригна Јон Урски.

Да, да! Повеќепати кимна со главата. Марика Страј тврдееше така со неколку слични писма. И ни едно писмо не е убаво, ниту пак љубезно.

Градоначалникот повторно ждригна и едвај попречи нагон за повраќање.

Зарем толку многу се вознемири од раскажувањето на човеков или пак се прејаде премногу масна храна? Како и да е – го чувствувааше тоа во грлото, во стомакот и во градите. Посака да се распара. Затоа се премести и ја голташе секоја надојдена плунка, за да си олесни. Но, за жал, уште повеќе му се слоши.

Да не ви се лоши? се загрижи писарот.

Не, не, одрекуваше. Само се обидувам – се намурти – зошто: очекувала негово дете? Ах, да! Рече Лаиншчек. Па знам, тоа ви го зборував, дека имаме многу да си кажеме! Му намигна. Кој би го знаел тоа? Сепак – се почеша по главата – па тоа и не е најбитното! По некое време Марика Страј на прагот се сретнала со Ѓаволот.

Градоначалникот Јон Урски стана и се фати за стомак. Му се лошеше и не можеше да издржи, а мораше да слуша. Ѓаволот? Рече. Каков – каков Ѓавол? праша, иако наслутуваше.

Детето беше со него! Кимна раскажувачот.

Сега веќе го стегна, па отрпна. Грозно чувство, желудникот му се превртуваше, целото тело му се згрози, на почетокот не дозволи да се помрдне. Потоа му стана јасно дека мора да исповраќа, но веќе беше доцна. Со двете раце ја заграби празната чинија, од неа само што јадеа, и се исповраќа во неа. Потоа повторно и така неколку пати. При тие неизбежни грчеви и солзи му навреа, како да снема здив, му се замати погледот, се` што беше околу него го гледаше нејасно, како во сон. Мажлето скокаше и се вртешен околу него, жената стоеше на прагот и на цел глас се дереше. Нејзината згрозеност се слушаше како кракање на некое непознато и нереално птиче. Иако сета беше некако поинаква – напната и разбушавена како некое зло ...

Знаев дека не ви е добро, рече писарот.

Нему дури сега му стана подобро.

И му стана сеедно.

Седна на масата и си го сокри лицето на прекрстените раце. Помисли на илјада нешта во исто време и исто на толку многу прашања кои сакаше да ги постави. Но некако немаше сила, да се присети на сето тоа. Приказната без сомнеж го вознемири. Го погоди како и многуте нешта кои се натрупаа во тој период, околу него. Сепак – нели писарот рече, дека уште тогаш започна сето ова да се случува? Значи – што е тоа се`? грев беше да се љуби или да се мрази? Што ли спасила таа – божјото или Ѓаволското? или се насобрало нешто сосема трето и тоа можеби сосема случајно?

Дали вие, господин Лаиншчек, верувате во тоа? го праша.

Во што? Беше застанат сосема близу до него, гледајќи го.

Верувам во се`, рече без да го тргне погледот. Дека навистина тоа беше – тоа. Дека навистина тоа беше дете. И дека таа го зачнала со него. ..

Знаете – и да не сакам - ! прошепоти писарот. *Впрочем детето порасна и денеска е тука. Сега – прашање е дали навистина мртвиот градоначалник Јанош Талабер, дали навистина сакал да го удави детето? Или пак било спасено од доброто срце на девојката Марика Страј, која го присвоила? Тоа очигледно никогаш нема да го дознаеме. Затоа и понатаму секој може да си мисли по свое.*

А што ако - ? се сети. А Магда? Се обиде да праша.

Па ти велам! Уште повеќе му се приближи. Има безброј приказни – и сега станува збор за тоа, во што вие всушност сакате да верувате. Дали е сеуште жива или е таму некаде во ридот, и сеуште неутешно плаче? Или исто како нејзините двајца мажи, веќе одамна е на оној свет? Или пак е тука некаде, помеѓу земјата и небото, сеуште талка и ја тресе сета лутина на нас?

Градоначалникот Јон Урски го преусмери погледот и си ги протре очите.

А вие во што верувате? – праша.

Јас - !? издивна писарот. Јас верувам дека е таа. Зошто мислите дека ве врбувам и се гребам за таа несреќна црква?

Почекајте - !? го фати за студената дланка. Како тоа – таа?

Таа е, писарот едвај изусти. Нејзе маглата ја донесе.

